

VAN WATER NAAR THEATER

DE REGENTES

Geschiedenis van een Haagse Bad- en zweminrichting

INITIATIEF EN FONDSENWERVING Laudie Vrancken

SAMENSTELLING Werkgroep 100 jaar De Regentes

RESEARCH EN TEKST Bert Alers

TEKSTREDACTIE Nanda Raaphorst en Riëtte van Raamsdonk

CONCEPT EN BEELD Quirina van Hof

MET DANK AAN Daan van Dussen, Tessa Veldhorst en Carla de Vries.

En met dank aan iedereen die via 'Voor de Kunst' heeft bijgedragen aan de realisatie van deze uitgave.

VORMGEVING Eindeloos ontwerp en uitgeven

Vivienne van Leeuwen en Rick Bekker

UITGEVER Eindeloos ontwerpen en uitgeven

DRUK Okay Color Graphics

ISBN/NUGI 978-90-78824-06-0

EERSTE DRUK 1 december 2020

www.denieuweregentes.nl

www.eindeloos.com

De illustraties in dit boek zijn voor zover mogelijk opgenomen in overleg met de rechthebbenden; wie verder rechten kan doen gelden, wordt verzocht contact op te nemen met de uitgever.

DE FRANS
MORTELMANS
STICHTING

Fonds 1818

VSBfonds,
iedereen doet mee

FOTO COVER *Christina Elisabeth van de Nieuwegiessen-de Jager (middelste dame op de foto) en haar vriendinnen waren in de jaren twintig en dertig regelmatig in De Regentes te vinden.* COLLECTIE JAN RUMPT

HIERNAAST *Gevel De Regentes. Zeefdruk, Jan en Frans de Leef*

100 JAAR WATERTRAPPEN

In het jaar 2020 bestaat De Regentes een eeuw. Onlangs werd de oorspronkelijke eerste steen teruggevonden van deze beroemde voormalige Bad- en zweminrichting, die na sluiting de functie van theater kreeg. Deze uitgehakte gevelsteen inspireerde een groepje enthousiastelingen om in de rijke geschiedenis van het pand te duiken. Zij verdronken bijna in de hoeveelheid materiaal die boven water kwam. Nu brengen zij vol trots het resultaat van hun zoektocht voor het voetlicht in dit boek met een WATER en THEATER-gedeelte.

Draai het boek bij het 'keerpunt' om en lees hoe De Regentes, na het sluiten van het zwembad, transformeerde tot een theater voor en door de buurt. Maar laat je eerst onderdompelen in het roerige ontstaan en voortbestaan van De Regentes als Bad- en zweminrichting.

Veel lees- en kijkplezier!

INHOUD

INLEIDING 5

'SPREID SLUIT'

WAAROM EEN BAD- EN ZWEMINRICHTING? 7

INITIATIEF EN BOUW 13

EEN WEL ERG MOEILIJK BEGIN 19

TWEEDE WERELDOORLOG 33

1940-1945

DE MOOISTE JAREN 39

1945-1970

TEGEN DE STROOM IN 53

1970-1985

DE REGENTES ALS GEMEENTEZWEMBAD 61

1986-1995

VIJFENZEVENTIG JAAR VERBOUWEN 67

VAN WATER NAAR THEATER

BIJZONDERE ZWEMEVENEMENTEN 84

PERSONENLIJST PARTICULIER ZWEMBAD 85

PERSONENLIJST GEMEENTEZWEMBAD 86

GEBRUIKTE LITERATUUR 86

ENKELE BRONNEN 87

MET DANK AAN 87

KEERPUNT 88

INLEIDING

‘SPREID SLUIT’

Wie Theater De Nieuwe Regentes voor het eerst bezoekt, zal het waarschijnlijk een wonderlijk gebouw vinden. Met zijn art-decogevel in een straat in neorenaissancestijl, zijn lange entreehal, de lage blauw betegelde zaal met een oplopende vloer en de enorme zaal erboven met zijn hoge ronde dak, bakstenen muren met dichtgemetselde ramen en bonte, verweerde deurtjes langs pokdalige galerijen.

Dat het gebouw een zwembad is geweest, is snel duidelijk door de oude, betegelde zwembadbodem. Waarvoor al die douchehokjes hebben gediend, is echter niet zo snel duidelijk. Die douches werden tot ver in de twintigste eeuw gebruikt door Hagenaars die thuis geen bad of douche hadden en zich wel eens wat grondiger wilden wassen dan aan de koude kraan of in een zinken teil.

Het gebouw met zowel een badhuis als een zwembad was in 1919 een initiatief van drie ondernemende buurtbewoners die commerciële kansen zagen in de toenemende behoefte aan bad- en zwemwater. Zij richtten de NV Bad- en zweminrichting De Regentes op en openden in april 1921 de deuren van het grootste en modernste zwembad van Europa. Tussen 1921 en 1995 zou niet alleen een groot deel van de Haagse bevolking in De Regentes leren zwemmen of een bad of stortbad (douche) nemen, maar tot 1970 zou daar ook de nationale en internationale zwemtop te bewonderen zijn.

Na een moeizaam eerste decennium begon de onderneming steeds beter te draaien en werd De Regentes een groot succes. Het gunstige tijt keerde echter aan het eind van de jaren zestig. Het gebouw raakte verouderd en voldeed niet langer aan de eisen die moderne topsport stelde. Bovendien kreeg De Regentes te maken met de concurrentie van gemeentelijke zwembaden en van de badkamers en douches waarover steeds meer mensen beschikten. Het bedrijf werd verliesgevend en de leiding kon een sluiting slechts voorkomen door het in 1985 aan de gemeente te verkopen. Tien jaar later sloot de gemeente het zwembad alsnog. Dankzij particuliere initiatieven behield het gebouw met vallen en opstaan toch zijn centrale plaats in de wijk. Nu echter als multifunctioneel/multicultureel wijkcentrum en theater.

Met de beschrijving van honderd jaar watertrappen – letterlijk en figuurlijk – hoop ik de uit de wijk afkomstige zwembad- én theaterpioniers de aandacht te geven die zij met hun ondernemerschap, creativiteit, inzet en doorzettingsvermogen hebben verdiend.

Bert Alers, *tekst en onderzoek zwembadgeschiedenis*

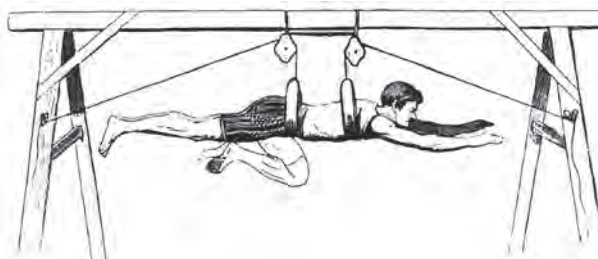
WAAROM EEN BAD- EN ZWEM- INRICHTING?

GEWENST EN GEWANTROUWD

'Sinds jaren en jaren verlangden de Hagenaars – het behoeft feitelijk vanaf deze plaats al niet meer verteld te worden – naar een in alle opzichten volgens den eisch des tijds ingerichte bad- en zweminrichting. Steeds meer werd die behoefte dringender gevoeld, zoodat nu eindelijk de nieuwe inrichting 'De Regentes' in de Weimarstraat 63, vlak achter de kerk op het Regentesseplein, verschenen is, dit een buitengewoon verblijdend feit is.'

Met deze jubelende zinnen begon de Haagsche Courant op 22 april 1921 haar verslag van de opening van De Regentes. Voordat die opening een feit was, moest er wel behoorlijk wat water door het Verversingskanaal stromen en niet alleen door dat kanaal. De bouw van het zwembad viel weliswaar in erg goede aarde bij de Haagsche Courant, maar was niet zo vanzelfsprekend. De benodigde bouwmaterialen waren vlak na de Eerste Wereldoorlog schaars en dus erg duur. Bovendien bestond er nog veel angst in de samenleving voor ziektes die men in een overdekt zwembad zou kunnen oplopen.

HAAGS BADEN EN ZWEMMEN TÓEN

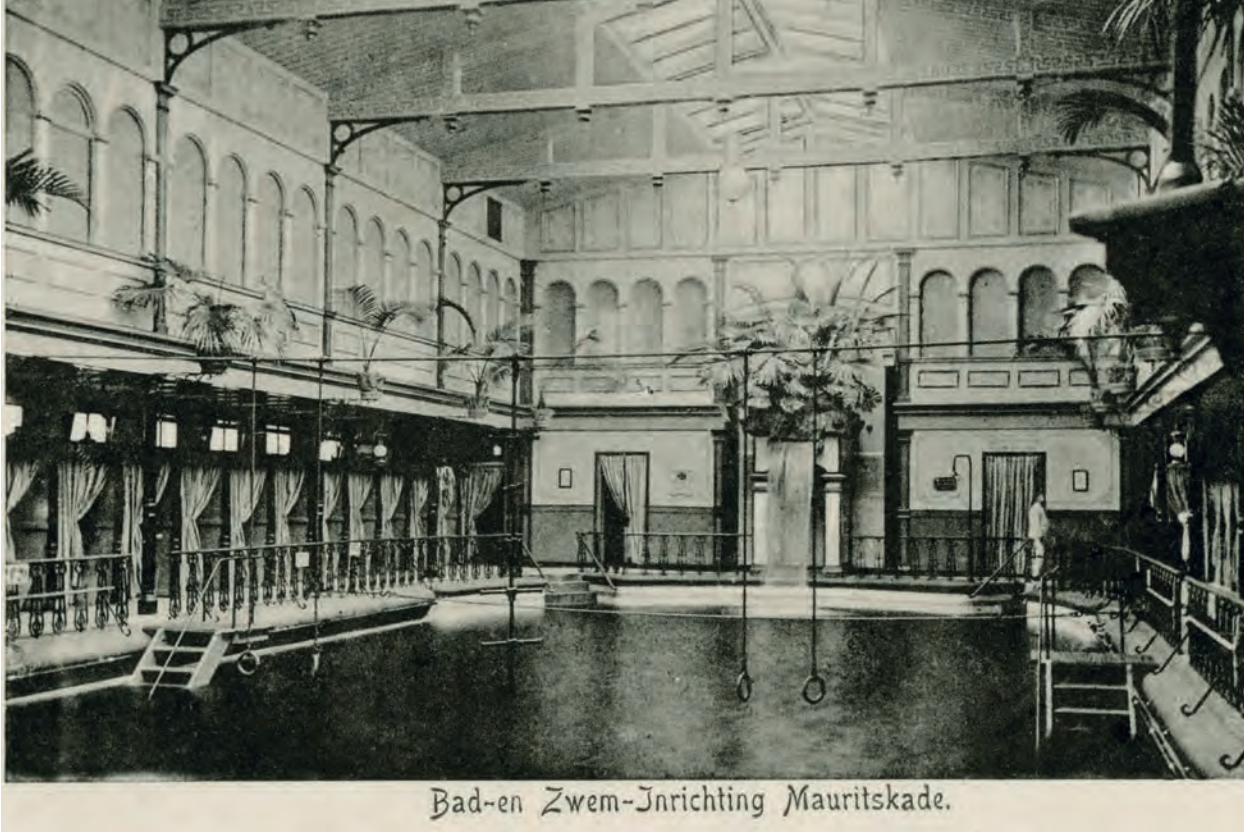
Anders dan je in het waterrijke Nederland zou verwachten, beheersten aan het begin van de twintigste eeuw nog maar weinigen de zwemkunst. Dat bleek ook uit het grote aantal verdrinkingen. Er zouden nog minder zwemmers zijn geweest als Keizer Napoleon niet in 1811 de dienstplicht in het bezette Nederland had ingevoerd. Volgens Napoleons moderne inzichten moesten zijn soldaten onder andere aan gymnastiek, schermen én zwemmen doen. De Nederlanders die hun dienstdienst in het Franse leger overleefden, hadden dus leren zwemmen en soms ook geleerd de zwemkunst op anderen over te brengen. Vanaf 1810 gaven militairen in ons land dan ook zwemles en uiteraard in open water.¹

De instructeur gaf les vanuit een bootje en hield zijn leerling met een zwemstok/hengel in leven. In Den Haag gaven instructeurs van het in de Oranjekazerne gelegerde garderegiment Grenadiers en Jagers tegen betaling ook zwemles aan burgers.

DE ZWEMSCHOOL AAN HET KANAAL

De bevoegen sportinstructeur J. Smits, 1ste Luitenant van de Grenadiers en Jagers, schreef niet alleen in 1845 het boekje 'De gymnastiek als volksonderwijs voor allen begrijpelijk gemaakt', maar richtte in 1844 ook de eerste zwemschool van Nederland op. De gemeente Den Haag stelde Smits een locatie aan het Kanaal naar Scheveningen ter beschikking, en wel de locatie waar zich nu de theeschenkerij van het Westbroekpark bevindt. Luitenant Smits liet daar een gebouwtje plaatsen met twaalf kleedkamertjes, een leslokaal met geavanceerde apparaten voor droogzwemmen en een opslag voor de 'zwemboot'.

Militairen en burgers leerden volgens een verslaggever van de Geïllustreerde Courant de juiste zwemhouding en zwembewegingen. Zodra de schaduw onder de droogzwemmer het beeld vormde van een 'zwemmenden kikvorsch', was de leerling toe aan het echte werk. Voor dat echte werk werd hij (van vrouwelijke leerlingen was nog lang geen sprake) wel met een gordel en een touw aan de zwemstok van de meevarende instructeur verbonden. Al snel daarna kon de leerling los zwemmen naast de boot en kreeg hij ook les in duiken. De Geïllustreerde Courant was niet alleen lovend over de behaalde resultaten, maar sprak ook de hooggespannen verwachting uit dat landelijke navolging van het goede voorbeeld van deze zwemschool 'de frischheid naar ligchaam en geest van het opkomend geslacht, en daardoor den bloei des vaderlands' zal bevorderen. In 1844 organiseerde de zwemschool al zwemwedstrijden voor haar leerlingen. Het massaal toegestroomde publiek kon zien hoe men 'in ongelooflijk korten tijd hier vorderingen kan maken, waar men op

andere plaatsen eerst na jaren eenig begrip krijgt.² Ondanks de publieke waardering kreeg de zwemschool van het gemeentebestuur weinig steun voor onderhoud van het gebouwtje en bij het vinden van een centraler gelegen locatie.

De zwemschool ondervond volgens de pers geen concurrentie van het in 1883 geopende zwembad aan de Mauritskade waar de toegangsprijzen aanzienlijk hoger lagen. Uiteindelijk viel het doek voor de zwemschool in 1892 ten gevolge van het steeds smeriger water. Sportboekenschrijver Theo Bollerman schreef over de sluiting: *'Als je een dode eend langs ziet drijven, ga je de volgende keer toch maar liever naar het overdekte zwembad.'*³

ZWEMBAD MAURITSKADE

Den Haag werd in april 1883 verrijkt met een particulier zwembad aan de Mauritskade. Het was met een bassin van tien bij vierentwintig meter het grootste Europese overdekte zwembad van zijn tijd en het eerste in Nederland. Nieuw was ook dat het zijn water uit eigen bron oppompte en vervolgens zuiverde en verwarmde. Met stoombaden, bedden, springplanken, planten, beelden, fraaie plafonds en elektrische verlichting mikte het op een welgesteld publiek. In 1897 werd het zwembad uitgebreid met een bad voor dames en enkele geneeskrachtige baden. Toen in 1921 De Regentes haar deuren opende, nam het aantal bezoekers van de Mauritskade niet af. Integendeel, zwembad de Mauritskade profiteerde van alle aandacht die het zwemmen rond die opening kreeg.

De directie van zwembad de Mauritskade wilde in de jaren dertig het inmiddels verouderde zwembad vervangen door nieuwbouw in dezelfde buurt, maar dit plan ketste af op te hoge grondprijzen. De bestuurders kozen daarop voor een drastische modernisering, waarbij het oude bad werd gesloopt. Na zeven maanden verbouwen vond de heropening plaats op 30 januari 1938. Wethouder Feber vermeldde bij deze gelegenheid dat het aantal bezoekers van het zwembad was gestegen van 53.665 in 1884 tot 230.000 in 1936. Als zwembad zou de Mauritskade De Regentes met twee jaar overleven. In 1997 werd het 114 jaar oude bad gesloten en wegens bouwvalligheid uiteindelijk in 2007 gesloopt. In de nieuwbouw van het sport- en wellnesscentrum op dezelfde plek zijn nog de gietijzeren bogen en pilaren van het oude zwembad te bewonderen.

PAGINA 6-7 De reddingsbrigade tijdens een training.
ARCHIEF HVRB, COLLECTIE HAAGS GEMEENTEARCHIEF

PAGINA 8
BOVEN *Droogzwemles*
MIDDEN *De zwemschool aan het kanaal naar Scheveningen.*
ONDER *Soldaten leerden met bepakking te zwemmen.*
ILLUSTRATIES UIT 'DE GEÏLLUSTREERDE COURANT', ROND 1850

BOVEN *Bad- en zweminrichting Mauritskade rond 1905. Prentbriefkaart, uitgave H.S. Speelman.* COLLECTIE HAAGS GEMEENTEARCHIEF

INITIATIEF EN BOUW

KRAMP OP HET STARTBLOK

Drie ondernemende Haagse heren besloten op 1 oktober 1918 om in Den Haag een overdekte bad- en zweminrichting te bouwen. Het plan was behoorlijk gedurfd: de Eerste Wereldoorlog was nog niet voorbij en de benodigde techniek voor de bouw van het zwembad stond nog in de kinderschoenen. Aan de andere kant bood het grote tekort aan Haags zwem- en badwater een interessante zakelijke uitdaging voor bloemist J.C. Voorhoeve, aannemer G.B. Schild en architect en ambtenaar bij de Rijksgebouwendienst, Gerard van Drecht.

De drie gingen voortvarend van start. Schild en Voorhoeve kochten op gunstige voorwaarden winkelpand Weimarstraat 63. Dit pand was rond 1895 gebouwd als herenhuis en ongeveer vijf jaar later door bloemist Hartgrink verbouwd tot winkelpand met bovenwoning. De ondernemers vielen voor het grote achtergelegen terrein met de kassen van de bloemist. Op dit door woningen en een kerk omsloten terrein moest de bad- en zweminrichting verrijzen. Voorhoeve en Schild stelden een exploitatierekening op en Van Drecht begon aan het ontwerp voor het gebouw. Eind 1918 vroegen de heren een bouwvergunning aan die de gemeente in februari 1919 verstrekke. Vijfhonderd wervende brochures met daarin schetsen van het gebouw werden onder vermogende stadgenoten verspreid en op 1 augustus 1919 richtten de drie heren een Naamloze Vennootschap (NV) op, waarvan zij commissaris werden. De verkoop van de aandelen viel echter tegen en uiteindelijk kocht Van Drecht meer dan de helft ervan zelf.

De in 'watersportkringen welbekende' A. van Ingen Schenau werd via een advertentie geworven en als

directeur aangesteld, waarbij hij beloofde tien aandelen in de NV te kopen.¹ Om de betrouwbaarheid van het zwemwater te garanderen, stelden de heren een Medische Raad van Toezicht met gerenommeerde Haagse artsen samen.

Voordat de eerste steen kon worden gelegd, moesten de oprichters een aantal lastige problemen oplossen. Het eerste betrof een servituut (juridische verplichting) dat bepaalde dat op het perceel niet hoger dan achtenhalve meter mocht worden gebouwd. Om toch te kunnen bouwen, moest de jonge NV dit servituut bij de naastgelegen, hervormde kerk afkopen. Na onderhandelingen was de kerk in februari 1919 bereid om tegen een vergoeding van f 1200,- en op bepaalde voorwaarden het servituut te wijzigen. Vanwege die voorwaarden moest Van Drecht zijn ontwerp waarschijnlijk drastisch wijzigen en een nieuwe bouwvergunning aanvragen die de gemeente op 3 december 1919 verleende. Op dezelfde dag dat de eerste steen voor De Regentes werd gelegd, 24 april 1920, ondertekenden de kerkvoogden pas de overeenkomst, waaruit wel blijkt hoe hectisch de situatie was. De noodzakelijke regeling met de kerk was voor de initiatiefnemers ongetwijfeld een enorme tegenvaller, maar heeft ons in het archief van de kerk een unieke blauwdruk van een deel van het gebouw opgeleverd. Deze blauwdruk vertoont flinke verschillen met de tekeningen in de oudere reclamebrochure. Zo bevindt de trap naar de parterre zich in de blauwdruk niet langer in het trappenhuis, maar in de entreehal en is aan de straatkant een winkel getekend. Uit informatie in het kadaster blijkt dat de overkapping van de zwemhal niet van beton, maar van ijzer zou worden gemaakt en dat drie erkervormige 'overbouwingen' in de gevel aan de Weimarstraat zouden worden geschraapt. De laatste wijziging duidt erop dat architect Van Drecht in eerste instantie een pui in de neorenaissancestijl van de Weimarstraat ontwierp en later koos voor een 'modernere', eenvoudiger pui in art-decostijl. Waarschijnlijk was de NV door inmiddels gerezen financiële problemen genoodzaakt het ontwerp te versoberen. Tijdens een niet al te uitbundige plechtigheid legde Magdalena Hermanna Binnerts – de elfjarige dochter van een arts van de Medische Raad van Toezicht – op 24 april 1920 de eerste steen voor het gebouw. Deze eerste steen is later vervangen door een granieten exemplaar dat uiteindelijk in 1997 eveneens zijn plek kwijtraakte. Beide stenen zijn gelukkig behouden, maar van de ingemetselde oorkonde en een door de aanwezigen getekend gedenkboek ontbreekt elk spoor.

DE ONDERNEMING BIJNA AFGEBLAZEN!

Na de verdraagde start van de bouw bleek in september 1920 dat de begroting een gapend gat vertoonde. Het

PAGINA 12-15 Magda Binnerts metselt 24 april 1920 met een troffel de eerste steen in de muur naast de toegang tot de zwemhal/Grote Zaal. Naast Magda staan initiatiefnemer Gerard van Drecht en in de 'deur' directeur Van Ingen Schenau. Het gezelschap bevindt zich op het al gebouwde souterrain. ALBUM FAMILIE BINNERTS

PAGINA 14 De brochure uit 1919 om aandeelhouders te werven. Op de foto het Regentesseplein met de obelisk, de Regentessekerk en op de achtergrond het gebouw dat plaats zou maken voor het entreegebouw. COLLECTIE HAAGS GEMEENTEARCHIEF

DEZE PAGINA BOVEN Nadat op 24 april 1920 de eerste steen was gelegd, ging de bouw voortvarend van start. Op de achtergrond de ongeveer vijftig jaar jonge huizen van de Franklinstraat en Weimarstraat. COLLECTIE HAAGS GEMEENTEARCHIEF

MIDDEN De oorspronkelijke eerste steen is waarschijnlijk in de jaren vijftig vervangen door een granieten steen.

ONDER Het leggen van de eerste steen werd zonder pers en stadsbestuurders sober gevierd met aandeelhouders, artsen van de Medische Raad van Toezicht en familieleden. ALBUM FAMILIE BINNERTS

EEN WEL ERG MOEILIJK BEGIN

1920-1940

INHOUD

INLEIDING 5

SLOPEN, VERBOUWEN OF...?

DE DRIE BADMUTSEN 7

EN STICHTING THEATER DE REGENTES

1995-1996

VAN DANS TOT DIDGERIDOO 25

BOM REVA, HET NATIONALE TONEEL EN STICHTING ZWEMBAD DE REGENTES

1996-2000

OFF BROADWAY 43

MICHAEL DE ROO ZOEKT DE GRENZEN OP

2000-2009

STADSPODIUM 57

ANDERE ACCENTEN MET WIM VAN STAM

2009-2012

VOOR EN DOOR DE BUURT 67

DE NIEUWE REGENTES

2013-2020

PERSPECTIEF 83

NOG EENS HONDERD JAAR DE REGENTES!

KEERPUNT 88

INLEIDING

SLOPEN, VERBOUWEN OF...?

Na de sluiting van de gemeentelijke Bad- en zweminrichting De Regentes op 30 juni 1995 was de toekomst van het gebouw aan de Haagse Weimarstraat in vochtige nevelen gehuld. Het was een lastig gebouw dat zich, zonder grote investeringen, voor weinig bestemmingen leende. Sloop was door de enorme fundamenteën en de te verwachten problemen met het grondwater erg kostbaar, terwijl het door leegstand snel verder zou aftakelen.

Een gemeentelijk haalbaarheidsonderzoek leverde vier opties op, waarover de gemeenteraad in juli 1995 een besluit zou nemen. De opties waren: verbouw tot woningen, verbouw tot cultureel centrum, sloop voor nieuwbouw van een supermarkt of sloop voor nieuwbouw van kleinschalige hofjeswoningen.

De geschiedenis van het oude zwembad nam echter al snel een onverwachte en radicale wending. Een artikel in huis-aan-huisblad De Posthoorn over de sluiting van De Regentes wekte de interesse van Guusje Eijbers. Deze actrice, regisseuse en wijkbewoonster had een reputatie gevestigd met diverse theatervoorstellingen. Daarnaast maakte zij 'locatietheater' in bijvoorbeeld een rijdende tram of het Haagse stadhuis en was dus altijd alert op interessante locaties. Met zielsverwanten Heleen Buijtelaar en Pauline Schenk-Levick produceerde zij een bijzondere theaterproductie in en rond het lege zwembad en lanceerde zij een plan voor een theater in De Regentes. Dit theaterplan werd weliswaar door de gemeente vanwege de hoge kosten afgewezen, maar zette wel een ontwikkeling in gang die na enkele jaren tot een theater zou leiden.

De gemeente gaf na het vertrek van Guusje Eijbers het gebouw in beheer bij wijkorganisatie BOM ReVa die het twee jaar deelde met het Nationale Toneel. Dit toneelgezelschap verbouwde De Regentes met hulp van de gemeente tot tijdelijk theater en verliet het weer in 1999. Na het vertrek van het Nationale Toneel bouwde de door BOM ReVa opgerichte Stichting Zwembad De Regentes verder aan een wijkgerichte, culturele bestemming en later aan een theaterbestemming voor het gebouw. De inspanningen van de pionierende vrijwilligers werden uiteindelijk beloond met subsidies en sponsorbijdragen die de opbouw van een professioneel theater en kostbare verbouwingen mogelijk maakten.

Eind 2012 werd Theater De Regentes zwaar getroffen door het wegvallen van de gemeentelijke subsidie en moest het sluiten. Onder de naam Theater De Nieuwe Regentes volgde in 2013 een doorstart met weinig geld maar weer veel steun van vrijwilligers. Honderd jaar na het leggen van de eerste steen is De Nieuwe Regentes een druk bezocht theater voor en door de buurt dat draait op een klein team en een groot aantal vrijwilligers.

Op de volgende pagina's duiken we in de geschiedenis van De Regentes als theater. Een theater dat net als Bad- en zweminrichting De Regentes grote successen afwisselde met benauwde momenten, maar telkens weer boven kwam...

Bert Alers, tekst en onderzoek

VAN DANS TOT DIDGERIDOO

BOM REVA, HET NATIONALE
TONEEL EN STICHTING
ZWEMBAD DE REGENTES

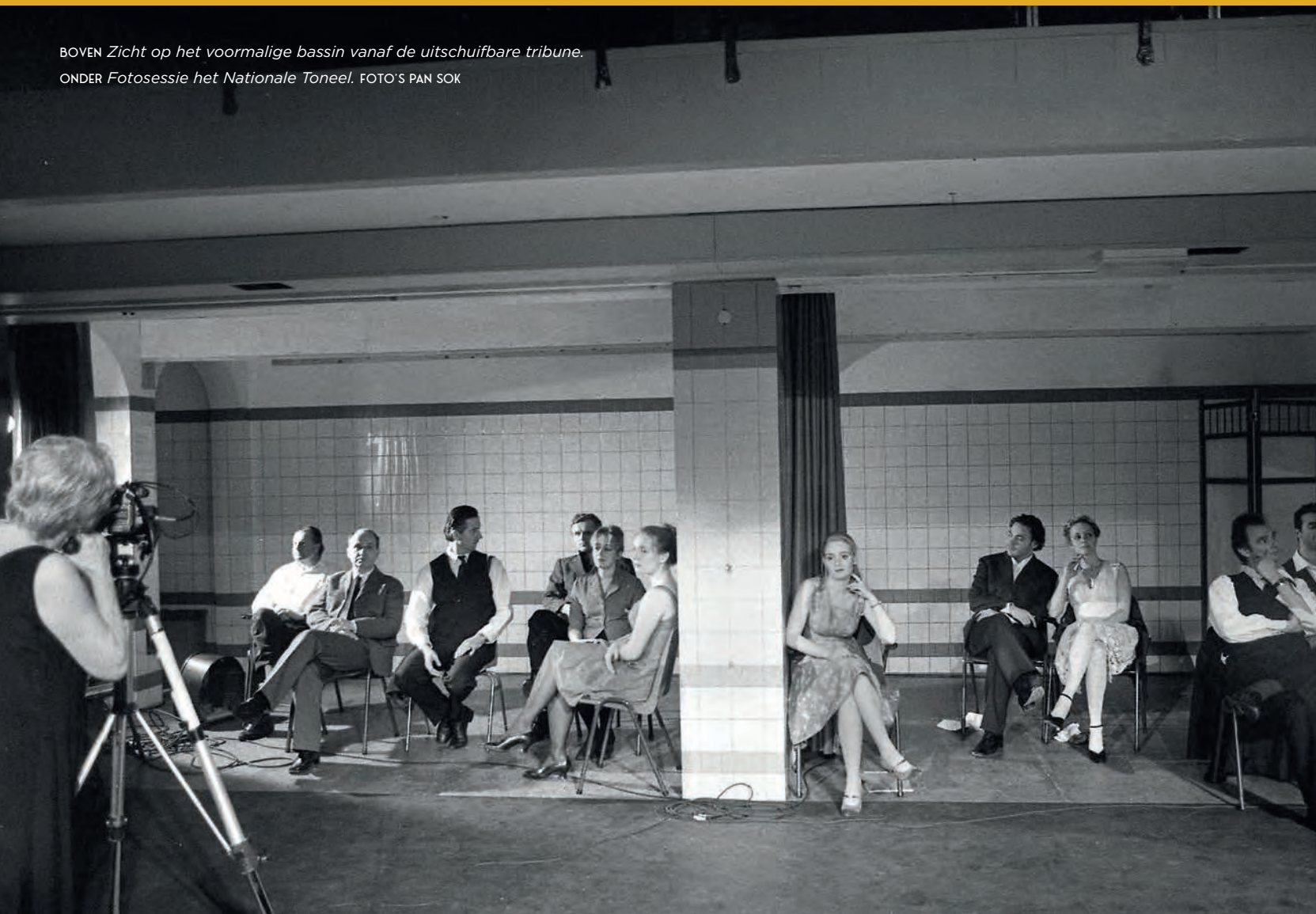
1996-2000

DE PUBLIEKSTRIBUNE BEGINT MET EEN ENORM
KABAAL ACHTERUIT TE SCHUIVEN. TUSSEN DE
TONEELVLOER EN DE ZITPLAATSEN ONTSTAAT
EEN BREDE KLOOF

BOVEN *Zicht op het voormalige bassin vanaf de uitschuifbare tribune.*

ONDER *Fotosessie het Nationale Toneel. FOTO'S PAN SOK*

Zakelijk leider Jacques Luyer vertelde dat bij het Nationale Toneel in september 1996 de wanhoop al bijna had toegeslagen toen er nog geen geschikt tijdelijk alternatief voor de Schouwburg was gevonden. Na het eerste contact met Peter Noordanus en BOM ReVa over het leegstaande zwembad, bleek al snel hun gezamenlijke belang en werden de partijen het al even snel eens. 'Het traject was niet makkelijk. Fred van de Schilde, technicus Lex Caboot met zijn mensen en Jacques Luyer hebben regelmatig getwijfeld, maar steeds weer licht gezien. Peter Noordanus heeft geholpen, mevrouw Engering heeft gedoopt.'

Johan Doesburg kondigde bij deze gelegenheid aan dat het Nationale Toneel zeer verschillende producties in De Regentes zou brengen, te beginnen met het door hemzelf te regisseren 'Lulu'. Bij dit stuk zou alle beschikbare ruimte van de zaal worden gebruikt 'op een manier die in de schouwburg niet mogelijk is'. Het zwembad zou 'niet volledig worden verstopt achter een decor. De breedte, de diepte, de galerij hierboven, de nissen, zoveel plekken om verstoppertje te spelen en ineens weer tevoorschijn te komen, dat alles zal ik bij 'Lulu' gebruiken. Als er ergens een plek is waarbij ik het voyeurisme in 'Lulu', het thema van kijken en bekeken worden kan verbeelden, dan is dat wel hier.'

Lex Prinzen benadrukte het grote financiële offer dat het Nationale Toneel voor de verbouwing bracht en dat de aangebrachte voorzieningen ten goede zouden komen aan BOM ReVa. Het Nationale Toneel zou in het kader van 'Uit Wijken' de buurtbewoners bij activiteiten betrekken, het kunstklimaat in de wijk verbeteren, samenwerken met BOM ReVa, samenwerken met 'diverse culturele en etnische platforms uit Den Haag' en een alternatief bieden aan het publiek van de Schouwburg. Bij dit alles zou De Regentes centraal staan.

HET NATIONALE TONEEL TRAPT AF MET LULU

Artistiek leider van het Nationale Toneel, Ger Thijs, bleek er tijdens zijn bijdrage aan de persconferentie niet bepaald gerust op dat het Nationale Toneel in De Regentes volle zalen zou trekken. Uit een enquête kwam naar voren dat een deel van de vaste bezoekers, grotendeels afkomstig uit Wassenaar, het Benoordenhout, Voorburg en de Vogelwijk, liever twee jaar thuis op de bank bleef zitten dan naar de Weimarstraat af te reizen. Thijs zag echter ook de uitdaging om een nieuw, wat 'volks' publiek te trekken. Als publiekstrekker zou in maart 1998 het toneelstuk 'Stinkwoede' worden gespeeld met semi-amateurs uit de buurt in enkele rollen. Het vier uur durende stuk 'Lulu' daarentegen zou in oktober 1997 'zeker geen goede binnenkomer voor het publiek' zijn. Zakelijk leider Guus Luyer sprak zijn

De uitnodiging voor 'Lulu', de eerste productie van het Nationale Toneel in De Regentes.

collega en zichzelf hierop moed in met de woorden: 'Maar de lengte is pas een probleem als het niet boeit.'⁷

BUURTBEWONERS OVER DE VLOER

Om de bewoners van het Regentessekwartier te laten kennismaken met de nieuwe gebruikers van het oude zwembad, organiseerde het Nationale Toneel op 12 oktober 1997 een open dag. Bezoekers konden de verrichtingen rond de verbouwing bewonderen en een kijkje nemen in de theaterwereld met rondleidingen, een openbare repetitie, demonstraties van grimeurs, decorbouwers, kostuummakers, licht- en geluidstechnici, tentoonstellingen en videopresentaties. Dit alles in het kader van het project 'Uit Wijken', zoals het Nationale Toneel zijn tijdelijk verblijf in De Regentes noemde. Tot het laatste moment was het overigens spannend of de open dag kon doorgaan. De gemeentelijke dienst Bouwen en Woning Toezicht stelde strenge veiligheidseisen aan het gebouw en gaf na de nodige aanpassingen pas om 11 uur 's morgens toestemming.

VOOR EN DOOR DE BUURT

DE NIEUWE REGENTES

2013-2020

DOORSTART

Sinds de zomer van 2012 hadden Laudie Vrancken en enkele medestanders enorm hard gewerkt aan een plan voor een doorstart van Theater De Regentes. In december 2012 richtten zij Stichting Theater De *Nieuwe* Regentes (DNR) op, waarvan Laudie Vrancken voorzitter werd, Karin Jansen penningmeester en Eric Laken secretaris. Aangezien Laudie Vrancken en Karin Jansen als enige partij in 2012 een uitgewerkt plan voor De Regentes bij de gemeente hadden ingediend, werden zij in maart 2013 door cultuurwethouder Marjolein de Jong voor een toelichting uitgenodigd. De twee kregen na hun kennelijk overtuigende presentatie de sleutel van het gebouw en een bedrag van € 145.000,- toegezegd: € 100.000,- uit de subsidieregeling cultureel ondernemerschap en € 45.000,- voor de rol van het theater als Cultuuranker. Voordat het gebouw kon worden heropend, moest de gemeente nog wel de elektrische bedrading van het gebouw grotendeels vervangen. Theatertechnici hadden zoveel aan de bedrading gerommeld dat het een wonder was dat er nog geen ongelukken waren gebeurd. Voormalig huismeester van Theater De Regentes, Ruud Cousijnse, die sinds februari 2013 onbetaald het gebouw

PAGINA 66-67 *Sounds of Silence is een jaarlijks filmfestival waar 'stomme' films worden vertoond met eigentijdse livemuziek. Speciaal voor de gelegenheid gecomponeerde soundtracks bij bekende filmklassiekers, geselecteerd door gastprogrammeur Amir Vodka die ook de wekelijkse DNR Filmclub verzorgt.* FOTO ALEX SCHRÖDER

BOVEN *Tallose artiesten traden op tijdens de feestelijke opening. Karel de Rooij was vanaf het allereerste begin betrokken bij De Nieuwe Regentes.* FOTO ALEX SCHRÖDER

RECHTS *Na de frisse start weet het publiek al snel de weg naar De Nieuwe Regentes te vinden.* FOTO BEELDBANK DNR

onderhield, verwijderde vóór de opening de enorme laag stof die de elektriciens in het hele gebouw hadden achtergelaten.¹ Een ander heikel punt was de theaterinventaris. De gemeente, die eind 2012 de inventaris van het opgeheven Theater De Regentes had gekocht, gaf de theaterinstallaties nu in bruikleen aan Theater De Nieuwe Regentes.

Tijdens de vervanging van de bedrading, zaten de pioniers van DNR bepaald niet stil. Zij slaagden erin een grote groep gemotiveerde vrijwilligers te werven en enkele goede oud-medewerkers en huurders van het pand terug te halen.

THEATER DE NIEUWE REGENTES FEESTELIJK GEOPEND

Wethouder Marjolein de Jong – die een aantal maanden eerder verantwoordelijk was voor de sluiting van Theater De Regentes – verrichtte op 29 mei 2013 in een afgeladen gebouw de feestelijke opening van Theater De Nieuwe Regentes. De wethouder prees het inzicht en de liefde waarmee de initiatiefnemers te werk gingen en de inzet van de vrijwilligers uit de buurt. Die avond traden talloze artiesten belangeloos op in bomvolle zalen: Zangkoor de Buren, De Règahs, dansgroep Meyer-Chaffaud, het Matangi Kwartet, Karel de Rooij, de Modern Troubadours, Orquesta Tipica del Mosa, Straight Up Hogs en vele jonge talenten. De bezoekers mochten zelf de prijs van hun toegangskaartje bepalen.

CULTUREEL ONDERNEMERSCHAP EN GASTPROGRAMMEURS

Het uitgangspunt van de nieuwe stichting was om de eigen broek op te houden met het programmeren van grote publiekstrekkingen en met de opbrengsten van zakelijke verhuur. Het laatste bleek te ambitieus. De markt voor zakelijke verhuur was door de crisis ingestort. Wel bleek het mogelijk geld te verdienen met de verhuur van het gebouw aan gesubsidieerde culturele instellingen. 'Verhuur' werd al snel een belangrijke functie binnen DNR, die door vrijwilliger Gerard Westerhof werd opgepakt. Met name de Grote Zaal had voor (amateur) gezelschappen een ideale omvang en werd veelvuldig verhuurd voor concerten, (school)musicals en amateurdansvoorstellingen. Culturele verhuur was niet alleen commercieel interessant, maar droeg ook regelmatig inhoudelijk bij aan de theaterprogrammering. Zo kreeg DNR in de loop der jaren een aantal vaste professionele huurders, waaronder het Holland Dance Festival, Korzo, het Koninklijk Conservatorium en het Residentie Orkest.

Impresariaten, artiesten, Fonds 1818 en adviseurs uit de wijk waren Laudie Vrancken gelukkig welgezind en stelden haar in staat met een minimaal budget en goed

cultureel ondernemerschap mooie voorstellingen te programmeren. Bij haar programmering lag het accent op wereldmuziek en -dans, genres die het ook bij haar voorgangers goed deden. Zij maakte daarbij handig gebruik van de vele artiesten en kunstenaars die in Segbroek wonen. Enkelen van hen verbonden zich aan DNR om als 'gastprogrammeur' vaste programmaonderdelen te organiseren. Een groepje beeldend kunstenaars uit de buurt vormde een 'Expoteam' dat tweemaandelijks een expositie in het gebouw organiseert met divers werk van kunstenaars uit de buurt.

Dankzij de creativiteit en inzet van programmeur Laudie Vrancken, het kleine team, het bestuur, de gastprogrammeurs en de vrijwilligers bood DNR al vrijwel meteen en zonder budget van betekenis een interessant wijkgericht programma. Vaste programmaonderdelen werden de Ukkie-concerten, Peuterdans, DNR Filmclub, El Pub Flamenco, Thijs Borsten, Rembrandt Frerichs, het Matangi Kwartet, DNR Blues Club en exposities. Origineel en succesvol was ook het in 2015 gestarte Sounds of Silence, een festival met 'silent film & live music' voor een jong, artistiek en internationaal publiek.

TEAM DE NIEUWE REGENTES

Omdat vrijwilligers en bestuursleden niet al het werk alleen konden (blijven) doen, stelden de initiatiefnemers van DNR al voor de opening een klein team betaalde krachten samen. Huismeester Ruud Cousijnse kwam weer in dienst; oud-publiciteitsmedewerker Marjolein de Jong werd verantwoordelijk voor publiciteit en kassa en Maurits Koelen voor de techniek. De motor van het pro-

ject, Laudie Vrancken, legde zich in de loop van het eerste jaar steeds meer toe op haar rol als artistiek leider, mede mogelijk gemaakt door de komst van theatermanager en later zakelijk leider Marijke Reuvers in september 2013. Het takenpakket van Laudie Vrancken werd verder verlicht toen Jurri Rooyackers het voorzitterschap van het stichtingsbestuur overnam. Pioniers Karin Jansen en vrijwilligerscoördinator Joeri Oudshoorn haakten kort na de opening van DNR om uiteenlopende redenen af. Marijke Reuvers zou eind 2016 vertrekken om directeur van Openluchttheater Zuiderpark te worden, waarna Berber Kroon haar opvolgde.

DE ONBETAALBARE VRIJWILLIGERS

Al bij de eerste pogingen van De Drie Badmutsen om een theater in De Regentes te realiseren, speelden vrijwilligers een grote en onmisbare rol. De Drie Badmutsen, de betrokken buurtbewoners van BOM ReVa en Stichting Zwembad De Regentes waren in feite ook vrijwilligers die lange, onbetaalde werkweken maakten om een ideaal te verwezenlijken. Onder directeur Michael de Roo konden steeds meer functies betaald worden uit gemeentelijke subsidies, maar ook toen bleven vrijwilligers belangrijk. Bij de doorstart van De Nieuwe Regentes vormden de vrijwilligers, net als in de pioniersjaren, de kurk waarop de organisatie dreef.

Uit de vrijwilligersorganisatie van 2013 is anno 2020 een professionele organisatie gegroeid die toch nog steeds met veel vrijwilligers werkt. Waren de vrijwilligers in de beginjaren vooral hoogopgeleide buurtbewoners met een

COMMUNITY ART, TALENTONTWIKKELING

RECHTS **Zand en Veen** - In de jaarlijkse buurtproductie over het leven op de grens van zand en veen spelen buurtbewoners hun eigen verhaal, afgewisseld met zang en dans. FOTO'S ALEX SCHRÖDER

LINKS BOVEN **Dag aan Zee** - Ruim veertig buurtbewoners lieten zien hoe mensen een dag aan zee beleven tijdens het Haagse themajaar 'Feest aan Zee' in 2018. FOTO BAS KIJZERS

LINKS MIDDEN **Inspirituels** - Een serie bijeenkomsten en voorstellingen waarin gebedshuizen uit de buurt rituelen, muziek en eten delen, begeleid door lokale podiumkunstenaars. FOTO DE SCHAAPJESFABRIEK

LINKS ONDER **New Waves of Indian Dance** - Westerse dans en klassieke dansstijlen komen samen met livemuziek door professionele musici uit de klassieke Indiase traditie. FOTO ALEX SCHRÖDER

NAAR THEATER VAN WATER

DE REGENTES

Geschiedenis van een Haags theater